

Behövs utvecklingspsykologisk forskning, utbildning och rådgivning?¹

Av docent *Stina Sandels*, Stockholm

Barnpsykologiska laboratoriet vid Stockholms universitet inbjöd i slutet av januari till en konferens kring ovanstående frågor. Konferensen samlade ett 30-tal deltagare representerande myndigheter, organisationer och institutioner med intresse för ämnesområdet.

Tre inledningsföredrag belyste behovet av sådan forskning, utbildning och rådgivning särskilt inom förskoleålderns psykologi och pedagogik. Därefter följde diskussion.

Docent Rutger Lagercrantz, Karolinska sjukhuset, inledde med en redogörelse för behovet av småbarnspsykologer med utvecklingspsykologisk inriktning inom barnavårdscentralerna. I Stockholm finns sedan tio år psykologer inom dessa, och talaren vitsordade de goda erfarenheterna av samarbete mellan läkare, sjuksköterska och psykolog vid barnavårdscentralerna. 90 % av spädbarnen i vårt land kontrolleras på centralerna, 45 % av 3-åringarna och cirka 20 % av 5-åringarna. Kontrollen av barnens fysiska hälsa har under de senaste decennierna blivit mindre tidskrävande, däremot föreligger ett stort behov av kontroll av den psykiska hälsan samt av upplysning och stöd till föräldrarna rörande barnens fostran. Ungefär 40 % av förskolebarnen beräknas nämligen ha sådana psykiska symtom, att föräldrarna någon gång skulle behöva hjälp med att diskutera dem. Familjerna bör om möjligt få hjälp redan innan barnen börjar skolan. — Barn drabbas av mer eller mindre allvarliga och långvariga sjukdomar. Vad sjukdomen betyder för barnens psykiska utveckling behöver undersökas, särskilt med tanke på kroniskt sjuka småbarns utvecklingsproblem. Man behöver också få fram bättre testmetoder för små barn, inte minst beträffande deras emotionella anpassning, så att man med

dylika tillförlitligare diagnosmetoder kan få åtminstone de grövsta fallen av psykiska felutvecklingar till behandling redan i 3—4-årsåldern. Här föreligger ett starkt behov av barnpsykologisk forskning och därmed också av en adekvat akademisk utbildning för de många småbarnspsykologer, som i framtiden torde få sitt arbetsfält inom barnavårdscentralerna.

Överläkare Hans Curman, Stockholms stads psykiska barn- och ungdomsvård, uppehöll sig i sitt inledningsanförande vid behovet av förskolepsykologer inom PBU utanför barnavårdscentralerna. Han underströk önskemålet att PBU alltmåra centreras kring förskoleåldern för att kunna förebygga psykiska skador eller ha en bättre chans att bota dem än om barnen först senare kommer under behandling. Inom daghemmen och lekskolorna borde man kunna finna en del små barn med neurotiska symtom och snabbt få dem till rådgivningsbyrå. Man har i huvudstaden hittills blott haft en enda psykolog, som under en eftermiddag i veckan ägnat sig åt uppspårande arbete i barnstugorna och som blivit överlupen av förfrågningar från dem. Inom kort får man nu en heltidspsykolog och en kurator för förebyggande arbete inom barnstugorna. Några specialbarnstugor är direkt anknutna till PBU i Stockholm som ett slags databehandlingscentra för småbarn. Via dessa har man ofta fått till behandling vid rådgivningsbyrå även sådana barn och föräldrar, som eljest är svåra att nå. — Om PBU ska kunna utöka sitt arbete bland förskolebarn beror på om man kan få personal, som är teoretiskt synnerligen väl förtrogen med den normala utvecklingen i förskoleåldern och som dessutom har en grundlig praktisk träning i att handskas med förskolebarn. Dr Curman hoppades på en betydande expansion av sådan utbildning och underströk även behovet av utvidgad forskning

1) Från Pedagogiska institutionen vid Stockholms universitet.

på området, inte minst för att få fram tillförlitliga svenska utvecklingstests.

Docent Stina Sandels, Stockholms universitet, redogjorde för de erfarenheter av utvecklingspsykologisk forskning och utbildning som vunnits vid dess sedan 1957 existerande barnpsykologiska laboratorium. Inledningsvis framhävde hon förskolålderns fundamentala betydelse för människans hela kommande liv och vårt samhälles hittillsvarande underlåtenhet att draga konsekvenserna av den av alla accepterade insikten om dess betydelse. Trots att vi haft barnstugor i landet sedan 1830-talet, har t. ex. den psykologisk-pedagogiska forskningen i den mån den rört barn, nästan helt gällt problem med direkt anknytning till skolan och dess förhållanden. Endast två avhandlingar rörande förskolebarn i barnstugor har hittills publicerats. Med 1960-talets snabba expansion av daghem och lekskolor föreligger ett stort behov av växelverkan mellan utvecklingspsykologisk forskning och praktisk förskolepedagogik.

Behovet av en akademisk utvecklingspsykologisk utbildning med kombinationen teori och praktik för dem, som önskar arbeta som undervisare åt vuxna rörande förskolålderns psykologi och barnstugepedagogiken, är synnerligen stort. Förskoleseminariernas antal växer — de måste få lärare i dessa viktiga ämnen med en sådan utbildningskombination. Detsamma gäller lärare vid barnsköterskeskolor, barnsjuksköterskeskolor, barnhems- och barnavårdslärlarinneseminarier m. m. Skolpsykologer och lärare på alla stadier behöver också kunskaper om förskolålderns psykologi och pedagogik. Behov föreligger av utvecklingspsykologisk utbildning omfattande även förskolepedagogiken beträffande samtliga studerande i psykologämnena, ty var och en som yrkesmässigt har med diagnos eller behandling av människor att göra, måste främst se individen som en individ i ett visst utvecklingsskede, och alla senare skeden bygger ju på den tidiga barn domen.

Konsult- och expertuppdrag rörande förskolåldern är enbart i Stockholm alltför många för att laboratoriet ska räcka till, men sådana ges

ofta från olika håll i landet. Behovet av upplysning och rådgivning beträffande den normala utvecklingen i förskolåldern förefaller att vara enormt att döma av alla förfrågningar om föreläsare etc. från laboratoriet. Om vi finge fler psykologer med teoretisk och praktisk utvecklingspsykologisk utbildning i landet, skulle de alltså möta ett länge känt, starkt behov.

Diskussionen inleddes av *direktör Alvar Thorson*, NTF, som underströk det stora behovet av utvecklingspsykologisk forskning och utbildning som grundval för trafiksäkerhetsarbetet. NTF:s propaganda, när det gäller små barn, bygger helt på forskningsresultaten från laboratoriet. *Dir. Thorson* efterlyste vidgad forskning och utbildning rörande barn i för- och småskolåldern. *Skolöverläkaren dr Gösta Rodhe*, skolöverstyrelsen, instämde och anknöt särskilt till inskolningsproblemen. Om man med tiden kommer att ta in även 6-åringarna i skolan, så får vad man nu kallar förskolålderns psykologi och pedagogik ännu mera ökad betydelse för den obligatoriska skolan. *Brandkonsulent Axel Rörström*, Svensk Brandskyddsföreningen, instämde i kravet på utvidgad forskning, utbildning och rådgivning rörande småbarnspsykologin och -pedagogiken, ty antalet brandskador vållade av barn ökar med varje år, och i förebyggande syfte måste man rätt kunna nå barn och föräldrar med propaganda. *Docent Justus Ström*, Medicinalstyrelsen, anknöt till docent Lagercrantz' och dr Curmans anföranden och instämde i önskemålen om ett intensifierat arbete inom barnavårdscentraler och rådgivningsbyråer genom att dit anknyta teoretiskt och praktiskt utvecklingspsykologiskt skolade psykologer. Deras utbildning bör ligga på universitetsnivå. *Ombudsman Sigrid Ekendahl*, LO, hänvisade till den riksdagsmotion, som hon tillsammans med Arne Geijer m. fl. väckt angående en skyndsam undersökning av omfattningen av och formerna för stöd till utvecklingspsykologisk forskning för barn i förskolåldern. Statsanslaget till daghemmen ökas ju väsentligt. Om daghemmen inte endast ska bli flera, utan också allt bättre, måste de få en samverkan med forskningen. En vidgad akademisk utbildning på detta område är

uppenbarligen nödvändig, liksom konsultverksamhet rörande hela detta fält. *Arkitekt Olle Wählström*, Statens råd för byggnadsforskning, betonade arkitekternas behov av kunskap om de människor, för vilka de skapar byggnader, och exemplifierade från sin aktuella rådfrågning vid laboratoriet rörande t. ex. skoltomtens planering för olika åldersgrupper och de olika behov, som uppstår med hänsyn till dels 10-minutersrasterna, dels de långa frukostrasterna. *Dr Birgitta Ejve*, Vällingby rådgivningsbyrå, ansåg behovet av vidgad forskning, utbildning och rådgivning beträffande förskolålderns psykologi och pedagogik uppenbart. Daghemmens inverkan på barnen är t. ex. alltför litet studerad. *Dr Bengt Rundberg*, Örebro lasarett, poängterade behovet av nya tests för småbarn och dessutom svensk standardisering av utländska tests, som redan används. Barnpsykologernas utbildning måste vara inriktad på att förutom teorin ge också praktisk vana vid att umgås med små barn. De bör senare i

sitt arbete förmå påverka andra yrkesgrupper: barnläkare, förskollärare m. fl.

Diskussionen övergick därefter till frågan om tänkbara former för ett eventuellt institut för utvecklingspsykologi, särskilt förskolålderns psykologi och pedagogik. Alternativa möjligheter var dels en akademisk lärostol i ämnet med egen examination, dels ett institut jämförligt med Konsumentinstitutet. Härvid yttrade sig *professor Arne Trankell*, Stockholms universitet, *byråchefen Sven-Eric Henricson*, skolöverstyrelsen, och *generaldirektör Ernst Bexelius*, socialstyrelsen, vilka samtliga också underströk betydelsen av att en väsentligt utökad forskning och utbildning i ämnet utvecklingspsykologi, särskilt förskolålderns psykologi och pedagogik, snabbt kommer till stånd.

Som helhet vittnade konferensen som synes om ett starkt intresse för utvecklingspsykologiska frågeställningar.

En socialmedicinsk guldgruva

Av länsläkare *Sixten Haraldson*, Mariestad

Få är väl de som redan på sin 60-årsdag fått bättre bevis på uppskattning av sina kolleger än Karl Evang genom denna festskrift i tegelstensformat, en diger volym på 400 sidor rymmande 44 uppsatser i framför allt socialmedicinska ämnen av ett 40-tal bidragsgivare från 14 olika

länder. En rad aktuella nordiska och internationella problem ventileras av i internationella sammanhang välkända experter.

Evang hyllas också för sina mångåriga och mångsidiga insatser inom hälsovården såväl hemma i Norge som i WHO-sammanhang. De flesta författarna kan också citera Evang och anknyta till dennes skrifter. Kinesen *Chu* beskriver Evangs aktivitet i bl. a. WHO:s expertgrupper.

¹⁾ Bokanmälan: "Festskrift till helsedirektör Karl Evang på 60-årsdagen" (Gyldendal Norsk Forlag 1962 N.Kr 65:—).